Observatoriulu ese de doue ori in septemana, mercurea si sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in Imperiulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr., la adou'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiiu.

Nr. 6. Sibiiu, 20/1 Februariu 1879. Anulu II.

Oficiarii in armat'a monarchiei austro-unguresci dupa nationalitate.

(Urmare si fine.)

Computandu la unu locu tóte speciile de arme, pedestrime, calarime, geniu etc., pre càtu se intregescu din tierile corónei unguresci, afli in ele 41 oficiari de statu maioru magiari, 358 de alte natiuni, 146 capitani magiari, 1261 capitani nemagiari; 210 primi locotenenti magiari, 1441 de altii. Numerulu locotenentiloru, sau cum se numescu in alte armate, sublocotenenti, se schimba mai pe fiacare di, de aceea nici nu punemu temeiu mare pe cifr'a ce ni se arata, adeca de 688 magiari si 2544 de altii.

Aceleasi diarie magiare voiescu a sci, cà resumandu tóte cifrele, acum, in momentele de facia in regimentele de tóta arm'a, intregite din tierile corónei unguresci, se afla in activitate oficiari 1116 magiari si 5590 de alte nationalitati, in suma 6906 oficiari, in care sunt si 72 cadeti magiari, 344 de altii.

Ar fi multu mai instructivu si folositoriu, candu s'aru publica asemenea cifre, inse autentice, si din partea armatei care se intregesce din tierile propriu austriace, mai alesu cà din acea parte ese maioritatea intregei armate, totu-odata si ceea ce se dice resortulu technicu alu ei, si parte considerabile din ce se numesce in terminu francescu elit'a trupeloru.

Ceea ce amu doritu totudeauna, dorimu si astadi, mai este, cà se aflamu si numerulu oficiariloru de nationalitate romana. Unii credu, cà in armat'a intréga aru fi numai vreo 400 oficiari romani, altii voru a sci, cà acelu numeru ar ajunge la 600 incependu dela rangurile inalte pàna la sublocotenentii de reserva. Una scimu si noi: cà in foile periodice romanesci càte s'au publicatu in Brasiovu de ani 41 incóce, junimea nóstra a fostu indemnata si incuragiata de nenumerate-ori, cà una parte din trens'a se inbraciosiedie statulu militariu, carier'a armeloru, din mai multe ratiuni fórte grave, pe care nu ar stricá se le inprospetamu si aci pentru generatiunea junisióra. De altumentrea celu ce voiesce le póte afla in càteva cursuri ale „Transilvaniei", mai alesu dela 1869 incóce. Pre càtu cunóscemu noi, acelea apelluri la spiritulu militariu si la curagiulu junimei nóstre nici-decum n'au resunatu indesiertu, cà-ci in anii mai dincóce multime de juni romani esiti de prin scóle sau aflatori la studiu si-au alesu carier'a armeloru. Noi nu amu voitu si nu voimu nici acum, cà junimea nóstra se'si faca in acésta privintia illusiuni, lustrulu esterioru alu soldatului se nu'lu seduca, se'lu convinga inse ratiunile multu mai superiori de precelenti'a statului militariu preste multe alte vocatiuni ale omului in lume, onórea nationale, esemplulu junimei altoru popóra, adeverulu recunoscutu chiaru de inamicii armatei imperiale, cà astadi, intre inpregiurarile actuali, daca romanii mai potu cauta si afla undeva dreptate in statulu acesta, pe aceea o afla la armat'a permanenta de linia.

Va intreba cineva, cà daca dintre magiari sierbescu asia de pucini in armata cá oficiari, si daca pàna acuma dintre romani sunt si mai pucini, apoi cine inplinesce locurile celoru 16, eventualu 20 de mii de oficiari, de care supremulu belliduce, adeca augustulu monarchu, are lipsa la intrég'a sa armata. Ilu inplinescu junii si barbati esiti din familii germane si slave. In ce proportiune, nu scimu, dara se póte sci. Unii inse computa camu asia: Din 16 mii de oficiari ai intregei armate in timpu de pace, sunt circa 2000 magiari si romani, 8000 germani, 6000 slavi, unde inse maioritatea preponderanta cade pe cechi (boemi) si croati, la carii servitiulu si spiritulu militariu au ajunsu a fi traditionale, cá de hereditate in mai multe mii de familii; se afla si dintre serbi unu frumosu numeru de oficiari; éra dintre ruteni si slavaci mai pucini.

Magiarii si inpacarea cu boemii.

(Urmare si fine.)

„Lucrurile au trebuitu se se desvólte pàna la acestu gradu, pentru cá se se simtia necessitatea de a reintegrá in positiunea sa firésca, acea jumetate a monarchiei, care de si mai inaintata in cultura, se afla intr'o positiune subordinata. Si numai atunci isi adusera aminte, cà Boemi'a este unu aliatu pretiosu, pentru cá cu ajutoriulu ei se castige tocmai elementului germanu, positiunea ce i se cuvine fatia cu gintea magiara.

De si nu suntemu dispusi a face unu prognosticu inpacarei partidei fidele constitutiunei cu Boemi'a, care de abea a trecutu preste cadrulu unui schimbu de idei pe cale publicistica, totusi nu ne potemu retiené a nu accentuá modulu copilarescu prin care se incérca magiarii se intimidedie partid'a fidela constitutiunei. N'a fostu decàtu o fanfaronada, candu unu corifeu alu dietei unguresci cu ocasiunea felicitariloru de anulu nou la presiedintele Ghycy a disu, cà in casulu candu s'ar periclitá, fia din ori ce parte, positiunea ce i se cuvine gintei magiare, atunci tóte partidele parlamentului ungurescu se voru uni intr'o singura partida. Admitiendu chiaru cà „tóte partidele s'aru uni intr'una singura", apoi acésta unire inca nu insemnédia unirea tuturoru poporatiuniloru din Ungari'a pentru aperarea gintei magiare. „Pester Lloyd", care au simtitu nesuficienti'a espressiuniloru siefului seu, le au completatu dicéndu, cà in casulu acela s'aru stringe cu caldura intrég'a inteligentia a nationalitatiloru in giurulu magiariloru. Ei bine, niciodata unu neadeveru nu s'au esprimatu cu mai multa cutediantia cá tocmai acesta. Inteligenti'a nationalitatiloru din Ungari'a este asia de tare incatusiata, incàtu i s'au taiatu cu totulu vocea pentru cá se se póta plange in audiulu lumei pentru nedreptatirile ce le au suferitu si pe care le mai sufere si acum. In Ungari'a de nordu cuventulu slovacu este indenticu cu „les-maiestate", in Ungari'a de sudu serbismulu este proscrisu, romanii renuntia cu totulu la ori-ce partecipare la viati'a de statu, pentru-cà precum o a disu Babesiu intr'o declaratiune càtra alegatorii romanii: relatiunile actuali sunt de asia, ca natiunea romanésca in numeru de trei milióne nu este in stare se aléga nici trei deputati nationali pentru diet'a din Pest'a. In urm'a inchideriloru en masse ce se facura in Ungari'a de sudu inainte de acésta cu doui ani, dupa scandalosulu procesu de les-maiestate facutu lui Miletici, dupa esperientiele pe care le-au facutu nationalitatile, ca nici unu ne-magiaru nu este in Ungari'a siguru de onórea si libertatea sa — in urm'a tuturoru acestor'a se se mai póta afirmá, ca nationalitatile Ungariei ar fi aplecate a se stringe in giurulu magiariloru?!

Cei din Pest'a aru face bine se nu se amagésca. Relatiunile intre magiari si nationalitati dejá de multu, fórte de multu, nu mai sunt acelea cá pe tempurile dupa diplom'a din Octobre. In Vien'a n'au decàtu numai se voiésca, pentru cá

Foisiór'a „Observatoriului".

Romeo si Julieta.

De Luigi da Porto.*)

Traducere de: Fr. Damé.

I.

In tempulu pe candu domnea la Verona Bartelemi de la Scala, doue familii din acestu orasiu devenira inamice, fia pentru ca apartieneau unoru fractiuni contrarii, fia pentru ca aveau óre-care cuvinte de cérta intre densele. Erau familiele Capuletiloru si Montechiloru. Sórtea si natur'a le favorisase de o potriva pe amendoue; dara inamiciti'a loru costase vieti'a la mai multi copii ai loru. In fine, obosite séu temendu-se de amenintiarile domnului, care vedea cu superare certele loru, incetasera de a se mai urmari. Fàra inpacare formala, se apropiasera cu incetulu, astu-felu in catu ómenii din ambele némuri incepusera a se frecventá din nou.

Se intemplà cá, in tempulu carnevalului, se se dea in cas'a lui Antonio, capulu Capuletiloru, omu bogatu si iubitoru de placeri, serbari de di si de nópte, la care alerga orasiulu intregu. Obiceiulu amantiloru a fostu de a urmá totu-déuna pe iubitele loru in ori-ce locu, cu fapt'a si cu gandulu. La una din acele serbari veni dupa iubit'a sa celu mai teneru dintre Montechi. Era frumosu, bine facutu, placutu si plinu de curtenire; pentru a se ascunde mai bine, purtá unu costumu de nimfa. Déru, candu isi scóse masc'a, dupa obiceiulu balului, tóte privirile se intórsera spre densulu. Toti se minunau de frumuseti'a lui care intrecea pe a tuturoru femeiloru; toti se mirau de presenti'a lui in acea casa, mai cu séma nóptea. Vederea lui nu produse asupra nimenui atata efectu càtu asupra fiicei lui Antonio. Era singur'a sa fiica; era in adeveru de o frumusetia rara, incantatóre si placuta. Cea d'antaiu privire a lui Romeo o sagetà pàne in fundulu ânimei, si cu atata vioiciune, in catu ea simtí ca din acelu momentu, incetase de a mai fi stapana pe sine.

Romeo stá la o parte, singuru in midiuloculu serbarii; raru luá parte la jocuri si la convorbirile vesele; ori-cine l'ar fi privitu, l'ar fi luatu dreptu unu tineru, pe care amorulu ilu domnesce si 'lu sparia. Tinera féta fù si mai multu miscata. Ne audiá pe toti inprejurulu ei spunendu ca unu cavaleru atatu de frumosu este facutu cá se placa?

Suna miediulu noptii si serbarea era se se sfirsiésca. Se incepù joculu faclieloru, ce se jucá atunci pentru inchiderea baluriloru. Jucatorii se asiediau in arcu; fia-care cavaleru potea se-isi schimbe dómn'a, fia-care dómna se-isi schimbe cavalerulu si se aléga unu altulu dupa placulu seu. Tóte femeiele observau pe Romeo. Intemplarea jocului ilu puse langa fét'a inamorata. Dincolo de densa, la drépt'a, era unu tineru nobilu, numitu Mercutio, care suferea de unu morbu particulariu, manile sale erau totu-deauna inghetiate. Candu Romeo luà man'a fetei, ea, póte din dorintia d'a audi vocea frumosului ei cavaleru:

— Bine-cuventata fia, dise ea, venirea vóstra langa mine, Romeo.

— Bine-cuventata. relua Romeo, care observase staruinti'a privirii Julietei, bine-cuventata se fia venirea mea? . . .

— Dá, bine-cuventata, pentru-ca 'mi vei incaldi acésta mana, pe candu Mercutio 'mi va ingheti'a man'a stanga.

— Ah! urma Romeo, luandu pucina indrasnéla, déca man'a mea incaldiesce man'a d-tale, frumosii d-tele ochi 'mi inflacaréza ânim'a. . .

Juliet'a surise; apoi, cá si cum s'ar fi temutu de a fi audita, dise incetu:

— Iti juru, Romeo, ca nu este aici nici o singura femeiea care se 'mi para mai frumósa de catu d-ta, supt acésta haina.

— Asia cum suntu, respunse Romeo, care simtiá o nespusa iubire nascendu-se in sinu'i, 'mi vei permite de a deveni servitoriu credintiosu alu frumusetii d-tale.

Serbarea se sfirsi. Romeo se gandi la crudimea femeiei pe care o iubise pane atunci si se decise a nu iubi de catu pe fiic'a lui Antonio, de si era nascuta printre inamicii sei. Tinera copila din parte'i nu visá de catu pe Romeo. Dupa multe suspine, se convinse ca nu va fi fericita de catu luandu'lu de sotiu.

Framentati de acelasiu doru, fia-care purtandu sapatu in anim'a sa icóna si numele celuilaltu, cei doui amanti se intalniau la biserica séu se priviau de la ferestrele loru. A se vedea era singur'a loru placere. Romeo, mai ca séma, se inbetá de farmecele Julietei; in tóte noptile, cu pericolulu vietiei sale, venia, singuru inaintea casei lui Antonio. Cate odata, suindu-se pe balconu, in nescirea chiaru a fetei, remanea acolo, catandu se auda dulcele sunetu alu vocii sale.

Intr'o nópte, lun'a stralucià mai multu de catu totu-déuna; fia din intemplare, fia pentru ca audise pe Romeo in celelalte seri, Julieta deschise feréstr'a si se facu ca ilu vede pentru antaia data.

— Ce faci acolo la or'a acésta? intreba copil'a.

— Ceea ce voiesce amorulu.

— Déru, déca te-ar vedea cine-va?

— Asiu muri. . . Voiu muri déca nu vrei se m'asculti. . . Ori unde asiu fi, me condamnu a muri! Fia celu pucinu langa aceia cu care asiu fi voitu se traiescu, déca ar fi voitu densa si D-dieu. . .

— Ah! relua Julieta, óre voinți'a mea ne va inpedecá de a trai inpreuna? . . .

— Este cu potinti'a de a te dori mai multu de catu te dorescu? Dá, se voiesci se fi a mea si nici o potere nu ne va potea desparti.

Luara dispositiuni cá se convorbésca mai lesne in nóptea viitóre. Romeo reveni de multe ori supt balconu. Intr'o séra, cu tóte ca ningea fórte tare, afla pe Julieta la postulu ei de asteptare. (Va urmá.)

*) Scriitoriu italianu din secolulu alu XVI-lea.

celoru 10 milióne de ne-magiari se li se dea acea directiune pe care o dorescu.

Prin acestea nu voimu se dicemu, ca nemagiarii aru dori se se delaturedie cu totulu intrég'a constitutiune ungurésca. Nu, aceea ce dorescu ei este: cá magiarii se se retraga in laintrulu cadreloru constitutiunei unguresci. Si tocmai pentru ca o inpacare cu Boemi'a ar oferi possibilitatea cá magiarii se fia restrensi, atatu in relatiunile cu Croati'a, catu si din Ungari'a intre marginile loru firesci, pentru aceea si o inpacare cu Boemi'a ar fi salutata cu bucuria, din partea celoru 10 milióne de nemagiari din Ungari'a.

Nu ne facemu ilusiunea a considerá inpacarea cu Boemi'a cá si unu ce aprópe de indeplinire. Precum ni se pare acésta inpacare mai are inca de a percurge o buna distantia de drumu. Va trebui se se emancipedie de óresicari prejuditii, va trebui se se dedea a nu se teme de amenintiarile magiariloru, va trebui a se luá o directiune mai corespundietóre intereseloru monarchiei in politic'a esterna si cu deosebire in marea cestiune orientala, pana ce s'ar potea incheiá o inpacare multiumitóre cu Boemi'a. Dara cà acésta inpacare, care totuodata inplica o parte din destinele monarchiei, in fine totusi se va face, pentru acésta ne garantédia credinti'a in viitoriulu monarchiei. Acele cali pe care le au apucatu monarchi'a nóstra, ea nu le au umblatu niciodata. Elementulu germanu n'a jucatu in Austri'a nici-odata unu rolu subordinatu si celui slavu, care este elementulu celu mai numerosu nu i s'au contestatu nici-odata insemnatatea sa pentru destinele monarchiei. Ar trebui cá cíneva se desperedie de viitoriulu marelui imperiu dunarénu, déca ar admite, ca pentru viitoriulu acestui mare imperiu cu 36 milióne ar potea fi datatóre de mesura voinți'a si viitoriulu unei semintii de 4—5 milióne, precum este aceea a magiariloru." „Politik."

Revista politica.

Sibiiu, 30 Ian. st. n. 1879.

Dupa o desbatere lunga, care dura 9 dile, in fine camer'a deputatiloru parlamentului austriacu incuviintia cu o maioritate de 54 voturi tractatulu dela Berlinu. Ori cine, aducendu'si aminte de situatiunea ce s'au creatu ambeloru parlamente dualistice, prin primirea mandatului de ocupatiune si prin punerea lui in lucrare nu va potea fi suprinsu, aflandu despre acestu resultatu alu votarii, care era de prevediutu. Las' ca delegatiunile esmise din sinulu ambeloru parlamente, nu numai ca au incuviintiatu politic'a urmata in Oriinte, dara votara si creditele ce li s'au cerutu, cum potea acuma camer'a deputatiloru din Vien'a si ori ce altu corpu representativu se desaprobedie aceea ce au incuviintiatu odata delegatii ei?

Parlamenteloru, puse fatia in fatia cu fapte inplinite precum este acea „Bosnia jam occupata" nu le remane alta de facutu, decatu desaprobandu cele intemplate si declinandu respunderea asupra acelora cari le au comisu, se le ia la cunoscintia si se pórte tóte consecintiele ce au urmatu si care voru mai urm'a inca. Acésta vedemu ca se si facù din partea camerei deputatiloru din Vien'a. Mai remane cá dupa acésta tractatulu dela Berlinu se tréca si prin instanti'a cassei de susu, care aflandu-se in aceeasi positiune cá si camer'a deputatiloru, nu va avea in catrau, decatu a o imitá.

Ori catu de inversiunata si iritata ar fi opositiunea din diet'a ungurésca, nu incape indoiala ca in urm'a urmeloru, va trebui se musce si ea din acrulu meru alu tractatului dela Berlinu. Lumea se ascépta érasi la desbateri furtunóse si la scene scandalóse din partea opositiunei unguresci, care de siguru ca nu voru contribui nici la consolidarea sistemului dualisticu, deja atatu de multu descreditatu si nici la restaurarea prestigiului si alu demnitatii parlamentarismului ungurescu compromisu in modulu celu mai necrutiatoru, din partea chiaru acelora, cari ar fi chiemati se ilu redice si se ilu apere.

Diu'a de 28 Ianuariu a fostu diu'a aniversarii a mortii marelui patriotu magiaru Franciscu Deak nascutu Pescariu, de nationalitate macedo-romanu. Singuru numai diariulu ungurescu, scrisu in limb'a germana „Pester Lloyd" si-a adusu aminte de marele barbatu de statu alu Ungariei si iau serbatu memori'a intr'unu articolu de fondu plinu de accente elegice si doreróse, in care recunósce, ca oper'a lui Deak adeca dualismulu nu si-au inplinitu promissiunile si ca au ajunsu a fi unu obiectu de jucarie alu capritiósei sorti.

Asia este! dicemu si noi si amu disu, dara a cui este vin'a? De siguru ca nu a acelora, carora li s'au luatu totu fara se li se dea nemic'a in schimbu, ci a acelora, cari castigandu totu si inca mai multu decatu s'au asteptatu ei insii, s'au purtatu cá fiiulu ressipitoriu din Evangelia. Ei nu numai ca n'au mai adaosu nemica pre langa aceea ce au avutu si ce le au remasu dela parinti, dara au ressipitu pre langa alu loru si averea altora, la care n'aveau nici unu dreptu din simpl'a causa, ca n'au castigat'o ei si nici n'au muncitu pentru ea. Talantulu ce li s'au datu loru nici nu l'au ingropatu si nici nu l'au sciutu inmulti, ci l'au prapaditu, inpiedecandu si pe ceilalti confrati ai loru de a isi fructificá talantele ce li sau datu si loru de bunulu D-dieu.

In catu pentru memori'a lui Deák, apoi o patiesce si elu cu natiunea sa asia, cum o patiescu si o suta altii la alte natiuni, carora posteritatea nu le mai inpletesce cununi de lauri. Ochii pe cari nu i mai vedi ii uiti lesne, dice unu proverbu orientalu.

Pentru noi romanii a fostu diu'a de 12/24 Ianuariu o di de serbatóre si de pretióse amintiri. A fostu anulu crancenei batalii dela Smârdanu! Éta cum se esprima diariulu „Romanulu," decanulu pressei de dincolo de Carpati, vorbindu despre acea di marétia:

„Acésta batalia, la care luara parte 6 batalióne din regimentele 4 si 6 de linia si alu 9-lea de dorobanti, este una din episódele cele mai glorióse ale resbelului romano-turcu."

„Prin dibacia, curagiu si aventu trupele romane gonira pe Turci in diu'a de 12 Ianuariu, din satele Tatargicu, Novoselei, Rupca si Raianovce, unde erau intariti si apoi pasira la ataculu Smârdanului, intarire din cele mai insemnate ale cetatii vergine si destinata a o aperá despre uscatu."

„Trei redute care aperau positiunile sateloru Smârdanu si Inova, au fostu luate cu asaltu de trupele nóstre, dice darea de séma oficiala a acestei lupte, si lupt'a a duratu dela 3 óre pàna la 6 óre sér'a. Siantiurile reduteloru si campulu inpregiuru erau acoperite cu preste 300 cadavre inamice si au cadiutu in manile nóstre 6 tunuri de 9 cu munitiunile loru si unele chiaru incarcate, — atàtu a fostu de impetuosu ataculu, — 250 prisonieri nizami, mai multe sute pusci Peabody, Martini si Snider. Restulu trupeloru inamicului a fostu pusu pe góna in cea mai mare desordine, retragênduse in Vidin. Trupele au fostu conduse cu inteligentia si bravura de siefii loru; nu se audiá cá semnalu alu trompeteloru, de càtu inaintarea si pasulu gimnasticu."

„La acésta lupta a concursu si Calafatulu cu unu focu fórte viu; éra preste Dunare erau in actiune 78 tunuri."

„Reamintindu acestu maretiu faptu de arme, pentru a ilu tienea necontenitu viu in memori'a Romaniloru, depunemu pe mormentulu eroiloru cadiuti espressiunea recunoscintiei si a admiratiunii natiunei."

„Din mormintele loru au resaritu glori'a patriei si asicurarea viitoriului ei."

In momentele din urma sossi din Parisu surprindietórea scire telegrafica din care aflamu, ca Mac-Mahon printr'o scrisóre adresata càtra presiedintele camerei si-au datu demissiunea de presiedinte alu republicei. Ambele camere s'au intr'unitu la 4½ óre in congresu si au pasitu la alegerea noului presiedinte, care si fù alesu in persóna lui Grevy, fostului presiedinte alu camerei deputatiloru. Din 670 voturi Grevy a primitu 563 si a fostu proclamatu intre entusiastice aclamatiuni de presiedinte alu republicei, alesu pe siépte ani.

Tractatulu dela Berlinu in camer'a deputatiloru austriaca din Vien'a.

Desbaterile asupra acestui obiectu au duratu noue dile intregi. Intre numerósele cuventari ce s'au tienutu si de astadata, cuventarea deputatului polonu din Galiti'a Otto Hausner a fostu cea mai interesanta. Discursulu acestui oratoru, care astadi este celu mai serbatoritu in parlamentulu din Vien'a, a fostu asteptata cu o mare incordare si nerabdare, atàtu de amici càtu si de contrarii sei. Conformandu-ne restrensului spaciu de care dispunemu, ne credemu cu tóte acestea datori a pune subtu ochii cetitoriloru nostrii unu estrasu destulu de suficientu din acésta a dou'a cuventare a deputatulni polonu, care merita o deosebita consideratiune din tóte punctele de vedere.

Estrasulu pe care-lu lasamu se urmedie este tradusu de pe telegram'a originala din 24 l. c. a diariului „Pester Lloyd".

— Deputatulu Otto Hausner:

. . . . . „Dupa ce gubernulu a contestatu dreptulu parlamentului de a incuviinti'a tractatulu dela Berlinu, acuma nu ne este permisu a i inpune gubernului cu forti'a acésta incuviintiare, ce ar semená cu a i-o aruncá pe capu (ilaritate). Acésta ar insemná a isi dá de buna voia aparinti'a de servilismu. A respinge tractatulu dela Berlinu insemnédiá a redicá manusi'a pe care ne o au aruncatu gubernulu, a ilu incuviinti'a insemnédia a alergá in urm'a aceluia, care ne au aruncatu manusi'a si a ilu conjurá se faca bine si se isi o reiá. Respingerea este de lipsa si fatia de consultarile avute in consiliulu de maresiali si in comissiunea bosniaca, care deja in tempulu celu mai apropiatu voru reclamá insemnate abateri dela tractatulu dela Berlinu. Atunci camer'a deputatiloru se va aflá in aceeasi positiune, in care s'au aflatu gubernulu francesu alu lui Louis Philippe in 1848, candu elu recunoscù confederatiunea elvetiana de potere belligeranta numai in acelu momentu, candu ea era sparta, ressipita si nimicita."

„N'ar fi primulu casu, cá mici resultate militare reportate in afara, se fia urmate de mari mesuri reactionare in interiorulu statului. In Prussi'a la anulu 1864 dupa victori'a asupra sirmanei si micei Danemarc'a, dupa o victoria de 30 contra unu, s'au inauguratu o campanie fara crutiare in contra dietei subt parol'a: „Se luamu cu asaltu Düppelulu internu!" Ei bine, eu nu sciu cum se face, dara mie mi se pare, ca ne aflamu in preser'a asaltului asupra „Seraievolui internu". Fia, cá se ne aparamu celu pucinu asia precum o au facutu acei insurgenti aci atàtu de multu defaimati! Fia, cá noi se nu iesimu cu cheile asiediate pe perini de catifea, inaintea acelora, cari cu desconsiderarea paragrafeloru si in numele salutei statului voiescu a le négá pe calea interpretariloru."

Polemisandu mai de parte cu ministrulu Unger oratoriulu citandu unu pasagiu din cuventarea aceluia continua:

„Austri'a nu se póte preface intr'o confederatiune inpotenta compusa din state midiulocii, ci ea trebue se isi pastredie rangulu de potere mare, luptanduse in tóte directiunile. Tocmai la Austri'a se póte aplicá macsim'a de a fi séu ciocanu séu nacoval'a; Austri'a trebue se fia subiectulu propriei sale actiuni, déca nu voiesce cá in scurtu tempu se ajunga subiectulu actiuniloru streine". Din acésta elocentia consumatóre mai ca se potea audi bubuitulu tunuriloru si se potea vedea redicandu-se colóne de fumu . . . . Asia dara ciocanu séu nacovala, a mancá séu a fi mancatu (ilaritate,) acésta se fia parol'a erei nóstre de civilisatiune? Si déca acésta intieleptiune fara consolare ar fi numai si adeverata! Dara din nefericire avemu o istoria si o memoria; acestea ne invétia, ca de 30 de ani incóce, aprópe fàra esceptiune, dupa ce amu atacatu, dupa ce am fostu subiectu si dupa ce am cautatu triumfuri, de regula amu suferitu in modu intensivu. (Voci: prea bine!) Asia dupa ultimatulu comitelui Buol adresatu Sardiniei urmà Solferino si dupa politic'a de hegemonia germana si dupa espeditiunea la Schleswig urmà Königgrätz". (Voci: prea bine!)

„Si mai insemnatu este unu alu douilea pasagiu din cuventarea ministrului-oratoru, in care se dice: „Nu statulu este facutu pentru constitutiune, ci constitutiunea pentru statu, constitutiunea trebue interpretata asia cum o pretindu interesele si prosperitatea statului." Partea prima a constructiunei este fara nici o scadere, dara cea din urma schiópa; tocmai pentru ca constitutiunea este facuta pentru statu, ea póte fi modificata numai de càtra factorii competenti (Voci: prea bine!) pentru ca si manile sunt facute pentru omu, éra nu omulu pentru mani, si manile sunt periculóse pentru copilu, pentru celu neprevedietoriu, pentru celu alienatu, pentru sceleratulu viciosu si pentru celu ce se sinucide, si totusi nu este permisu a le legá, a le inlantiui, a le mutilá séu a le amputá, decàtu numai in casuri de suprema necessitate si numai din partea unoru judecatori séu medici competenti, si unu omu fàra mani, unu omu cu mani legate este o fiintia netrebnica si lipsita de aperare, precum ducu si state fára constitutiune séu, cu constitutiune falsu interpretata, pentru cetatienulu statului o viatia netrebnica si lipsita de aperare." (Aplause prelungite.)

„Acea macsima, cà salutea statului primédia inviolabilitatea constitutiunei, este unu locu comunu, o panacee fórte placuta, dá ea este carligulu prin care se potu sparge tóte incuietórele dela sanctuariulu constitutiunei, afle-se acelu cârligu in manile tuturoru partideloru estreme, fia ale reactionariloru, ale loviturei de statu séu ale insurectiunei. (Voci: prea bine!) Acésta constructiune bine considerata, in fondu este revolutionara. Candu am auditu acele cuvinte ale ministrului-oratoru, imi pareau cunoscute si am meditatu si am cautatu si in fine le aflaiu intr'o carte vechia despre revolutiunea francesa. Acele cuvinte au fostu esprimate dejá litera de litera: „La république n'est pas pour la constitution, mais la constitution est pour la republique; lorsque le salut de la republique l'exige, la constitution doit plier." Si cine au disu aceste cuvinte? Danton!" (Aplause vii si ilaritate.)

Dupa ce oratorulu mai polemisédia in modu sarcasticu cu càtiva antevorbitori, trecêndu la tractatulu dela Berlinu continua:

„De o suta de ani incóce omenimea si-au luatu unu aventu grandiosu si numai relatiunile dreptului internationale ne oferu unu spectacolu intristatoriu si rusinatoriu. In sciintie si inventiuni amu facutu progresse admirabili, dara generatiunea care le au facutu este tractata asia, cá si pe tempulu proceseloru vrajitóreloru si alu incvisitiunei si totu asia li se dictésa si tractate de resbelu si de pace. (Aprobari in steng'a). Organisatiunea interna a stateloru n'au tienutu pasu cu acelu mersu de titani alu societatii omenesci. Déca ar vre cineva se numere acele state in care viati'a constitu-

tionala este o realitate si s'au prefacutu in carne si sange, apoi i sunt de ajunsu degetele dela o mana. Si chiaru in momentulu acesta, in Berlinu se prepara unu atentatu asupra demnitatii si independentiei representantiloru poporului, precum nu s'au mai facutu unu asemenea acestuia la nici o natiune civilisata. (Bravo! bravo!) Resbelulu, acésta teribila stare esceptionala, au remasu in permanentia si drepturile si faptele pe care le creadia sunt totu asia de absurde cá si inainte cu 100 ani. Militarismulu apasa cá si unu alpu monstruosu asupra Europei. Din aceste neajunsuri apesatóre s'au desvoltatu spectrulu inspaimentatoriu alu socialismului; pentru-ca cine póte negá, ca in statele militarie cele mai poternice, in Germani'a si in Russi'a, socialismulu isi redica in modulu celu mai amenintiatoriu capulu, in tempu ce in Angli'a, care possede cea mai mica armata teritoriala, cu tóta inegalitatea de classe ce domnesce, acolo se afla fórte pucini socialisti. Legi esceptionale, proscrieri, confiscatiuni, milióne chieltuite pe constructiuni de ale statului nu ajuta nemicu in contra acestui reu, déca socialismulu diplomatiloru cu broderii de auru colo susu, dà di de di esemplu si instructiuni pentru socialismulu celu cu bataturi pe mani alu lucratoriloru de josu."

Aci oratorulu face o paralela intre congresulu din Berlinu, Vien'a si Parisu, alu carei resultatu ese in defavorulu celui primu.

„Tractatulu din Berlinu au aflatu formul'a traditionala pentru precupetirea popóraloru si au inventatu darea in arenda a popóraloru. (Prea bine!) Elu au sdruncinatu tóte notiunile suveranitatii, dara n'au deslegatu nici cestiunea orientala, nici n'au asiguratu pacea, nici celu pucinu pe luni inainte, ci din contra, cá si candu ar fi facut'o cu intentiune, elu a deschisu usi'a si pórt'a la tóte celelalte stipulatiuni, conventiuni si tractate separate, asia cà astadi avemu inaintea nóstra unu tractatu, din care Russi'a fara de a i se face vre-o contradicere, rupe unu petecu dupa altulu. Cestiunea orientala nu este nici decum de a se deslegá in modu definitivu in Orientu, ci numai prin restabilirea independentiei cá statu, a Poloniei. La 1854 Metternich inca a fostu de acésta parere. Consiliulu seu a fostu atuncea luatu in considerare, dara elu suferi naufragiu din causa cà poterile apusene refusara garantarea provincieloru italiane, pe care o cerea Austri'a. A se asteptá asia ceva dela autorii tractatului dela Berlinu ar fi fostu unu ce pe dosu; dara totu asia de gresita ar fi si spriginirea unei politice de cucerire in sensulu Russiei, o politica, care in locu se esploatedie Plevn'a, o lasa se cadia si sacrifica Romani'a; o politica, care asemenea animalului pe plaiulu sterilu, pentru ca se vorbimu cu Göthe, se invertesce intr'unu cercu in decursu de trei ani pentru castigarea Bosniei si care au pierdatu tóte celelalte din vedere; o politica, care au intrebuintiatu tóta art'a prefacêtoriei pentru cá se ajunga la acésta tienta neinsemnata ce revoltédia bunulu simtiu; o politica, care au creatu o situatiune din care sunt numai doue esiri: si adeca: séu continuarea de a merge si de aci 'nainte mana in mana cu Russi'a pre calea nedreptatii, séu incetarea gubernului comitelui Andrassy. Cine s'ar mai indoui despre acésta, acela n'au cetitu voluminósele pledoarii de operare ale comitelui Andrassy in delegatiuni, acelu asaltu furiosu indreptatu in contra legitimitatii adeverului in istoria, acelu ecsposeu istoricu alu avenimenteloru din 1875 si 1878, care imi aduse aminte de acelu galofobu nemtiu, citatu de Börne, care au tiparitu si au respanditu unu dictionariu si o gramatica falsa a limbei francese, pentru cá asia se inpiedece invetiarea corecta a limbei francese in Germani'a. (Ilaritate.) Totu asia s'ar potea tipari si respandi ecsposeulu comitelui Andrassy, pentru de a face cu totulu inpossibila cunóscerea corecta a fapteloru." (Ilaritate.)

Oratorulu supune apoi criticei unele articole singuratice ale tractatului dela Berlinu si ajunge la conclusiunea, ca inmediat'a rechiamare a trupelorn nu se póte considerá cá o consecintia a neincuviintiarei tractatului. Trupele se remana acolo, pana se va restabili o noua ordine de lucruri si pana ce se va inchei'a cu Turci'a o conventiune, dara o conventiune adeverata si leala, care se apere pe Turci'a de reinoite atacuri din partea Russiei.

In fine face urmatórea propunere: „Considerandu cà de mai lungu tempu in fati'a parlamentului se afla unu ministeriu demisionatu; considerandu mai de parte, ca nu s'au incheiatu conventiunea cu Turci'a, prevediuta la Art. 25 alu tractatului dela Berlinu, care asia fiindu era obligatóre si prin urmare ocupatiunea partiloru de teritoriu turcescu, precum si urmarea chieltueleloru facute, cu care s'au incarcatu din caus'a acésta inperiulu, nefiindu inca sustienute pe o basa de tractatu legalu si perfectu, camer'a deputatiloru nu se considera de indatorata a isi esprime dejá cu acésta ocasiune incuviintiarea constitutionala a tractatului dela Berlinu, si reservandu'si votulu seu asupra proiectului completatu ce va fi a se presentá din partea unui ministeriu definitivu, trece la ordinea dilei." (Aplause vii, prelungite.)

Corespondentie particularie ale „Observatoriului".

— (Sebesiu in 15 Ianuariu 1879.) Romanii din acestu orasiu, fara indoiéla ca prin vitalitatea si concordi'a loru au ajunsu de vr'o càti-va ani incóce a conduce destinele acestui orasiu.

Daca in acestu scurtu tempu ei au trasu jaru la ól'a loru séu nu, precum au facutu sasii pàna acuma de vr'o 600 ani incóce, acum'a nu voiescu se cercetezu, pentru-cà resultatulu prea pucinu m'ar incantá.

Inse cu ocasiunea acésta voiescu a constatá din esperientiele de pàna acum'a, cà cu privire la romanii sebesieni inca se potrivesce minunatu dicerea: cà dupa carulu care nu te astépta, inzadaru alergi; si a mancá cu domni mari ciresie dintr'unu blidu, nu este bine.

Romanii sebesieni fiindu prin preponderant'a loru maioritate si cá alegatori si cá representanti comunali la cârma, la potere, au socotitu a se aliá totu cu cei dela potere, a lucrá cu ei mana in mana, cà astufelu va fi bine.

Ei au facutu asia dicêndu partid'a gubernului aici contra partidei sasesci, carea este in opositiune contra ori carui gubernu din Pesta, contra a totu ce nu e sasescu. Si acésta opositiune se manifesta aici josu, acasa cu tóta inversiunarea.

La alegerea deputatului pentru universitatea fundului regescu, romanii d'aici s'au grabitu in ruptulu capului, invingêndu pre sasi cu aprópe 50 voturi, a face in universitate partid'a gubernului, fara care gubernulu acolo remanea facia de pangermanisti in deplina inpotentia, déca nu chiaru blamatu.

Asemenea s'a intemplatu si la organisatiunea noului comitatu alu Sibiiului. Romanii d'aici, despartindu-se de fratii loru din partile Sibiiului, au intratu cu fanfare si plini de desierte sperantie in adunarea comitatului, au facutu singuri partid'a gubernului si pentru ochii lui cei frumosi au trecutu prin focu si apa si — hula.

La alegerea din urma de deputatu dietalu, romanii d'aici au miscatu ceriulu si pamentulu de au facutu partid'a magiara si prin acésta pre gubernulu din Pesta triumfatoriu contra partidei „Tagblatistiloru," cari erau in maioritate cu preste 60 voturi.

Si cu tóte acestea ce au castigatu?

Romanii din Sebesiu au castigatu, intre altele, urmatórele:

Ur'a neinpacata si nedumerita a sasiloru la totu momentulu, la totu pasulu, astfelu, incàtu chiaru si propriele loru pecate betrane de pe tempulu satrapiei loru le adscriu si le arunca asupra romaniloru pentru a'i degradá si descreditá in tóte partile si coltiurile lumii.

Cu casuri speciale voiu servi alta-data, daca va fi de lipsa.

La universitate gubernulu e bine scutitu si ingraditu, inse facia de romani sasii totusi potu face dupa placu.

Deputatulu storsu cu multa sudóre si incordare, se afirma, cà ar fi trecutu, chiaru la partid'a opositionala gubernului magiaru din Pest'a.

E dreptu, cà acést'a nu le este pe placulu activistiloru nostri, mai cu séma vediendu pre passivistii d'aici zimbindu si inplinindu-se mereu mereuti profetirile loru despre lumea nemultiumitóre.

Se aude inse, cà, déca acésta desertiune se va constatá cá fapta in adeveru inplinita, activistii voru dá votu de neincredere deputatului loru opositionalu.

Comitetulu administrativu si celu centrale alu comitatului unde numai póte, molcomesce pe fratii sei sasi d'aici, isbindu in ale romaniloru d'aici, fara cá acesti'a se se bucure de vr'o spriginire séu aperarare din partea preteniloru loru de cruce, de si in adeveru nu ei sunt caus'a possibilitatii aceloru amicitii comitatense.

Si, in fine, trecêndu primariulu romanu alu acestui orasiu in meritat'a sa stare de pensiune, suna versiunea si se afirma, cà, gubernulu comitatului séu nu sciu cine are poterea, in loculu primariului pensionatu, in semnu de pia memoria si viua reconosciintia pentru multele si mandrele servicie, va dá romaniloru de primariu pe unu sasu, se prea intielege ca pe calea substitutiunii, de si mai sunt 5 ani pana la terminarea periodului electoralu de functionari comunali.

Mai multu nu trebue; acésta ar fi apoi pupas'a pe colacu.

Despre trébʼa acestei substitutiuni se audu si se sciu inca mai multe lucruri minunate. Inse tóte la tempulu loru.

Cu tóte acestea romanii d'aici si asta-di tienu de partid'a gubernului din Pest'a si din Sibiiu, cá orbulu de gardu.

Dumnedieu se le ajute!

Inse avemu buna sperantia, cà daca voru merge totu asia cu omeni'a, apoi totusiu li se va deschide si loru ochii.

Acestea am voitu se le aducu la conoscinti'a publica spre orientarea ómeniloru, cari n'au patitu, si nu sciu inca, ca nu este bine a mancá cu domni mari ciresie dintr'unu blidu. — C. —

— Dev'a, 23 Ianuariu st. n. 1879. (Casin'a romana din Dev'a reinviata.) Inteligenti'a romana din Dev'a si giuru, inca in anulu d-lui 1868, convingendu-se de necesitatea imperativa a asociarii, infiintiase aici in Dev'a o societate romana de lectura, carea inse, dupa o viétia de cati-va ani, incuibandu-se si aici intre romani apathi'a si recele indiferentismu, asia dicùndu pe tacute, din lips'a spriginului materialu si moralu, a incetatu si proprie si-a terminatu activitatea; fàra inse cá societatea se se fi desfiintiatu formalu.

Dupa o esperientia destulu de trista de vr'o 4—5 ani, constatandu-se din nou necessitatea de asociare, carea este devis'a datatoria de viatia a secolului presentu, la initiativ'a laudabila a dlui I. Papiu, in dóue conferintie consecutive, tienute in casele numitului dnu protopresbiteru romanu, ea a reinviatu; — prin urmare casin'a romana din Dev'a, — fia dîsu spre onórea actualei inteligentie romane, de asta-di inainte éra-si are viétia; si-mi pla a crede, cá acésta nóua viétia a casinei nóstre, basata pe zelulu si activitatea laudatei inteligentie, nu va mai incetá nici-odata, dar' nici-odata.

Cu deplina satisfactiune trebue se constatu totu odata, cá recél'a observata pàna acum intre unii dintre fiii de unu sange de aici, asta-di se póte considerá de reconciliata. Am vediutu dandu man'a si versandu lacrime de bucuria, pe unele persóne, cari de ani de dile nu se vedea unii pe altii. Onóre loru!

De membri activi ai reinviatei societati romane de lectura din Dev'a, — afara de 2-3 dissidenti — s'a incrisu intréga inteligentia romana.

Inchiaiu acésta scurta informatiune cu speranti'a, cà in aceste dile de grea nicercare pentru noi, indiferentismulu si apathi'a facia cu caus'a romanésca, in tóte anghiurile locuite de romani, si-voru afla càtu mai curundu vecĭnicnlu si meritatulu loru mormentu. Numai asia natiunea romana si-va poté atinge scopulu doritu. — Asia se fia! *) c. — i. — c. t. —

Bârladu, 9 Ian. st. v. 1879.

— Domnule Baritiu! — Am remasu entusiasmatu de mult'a bucuria ce mi-a produsu stimabilulu Dvóstra diariu, càndu am vediutu, ca pe langa neobositele mele ostenele, în mijloculu zadufului dilei, ati venitu Dvóstra a'mi recori ânim'a, ce cumplitu se torturéaza, in alergarea la inaltulu scopu, ce intereséza pe totu sufletulu romanescu. Iubitulu meu Domnu, îmi lipsescu espresiile, spre a ve aduce pe deplinu viele multiamiri pentru osteneal'a ce v'ati datu si ve dati, prin talentele cele sublime cu care sunteti dotati de Providenti'a divina, invapaindu spiritele cele nedesvoltate si înviindu ânimele cele cadiute în ghiarale mortii, eara mie îmi deschideti portile cele inchise de multi secoli, preparandu'mi terenulu pe nisce base ce sunt inposibilu de a se misca. — Nu me indoescu Stimabile Domnu, ca' nici in viitoriu nu me veti da uitarii, si veti trambitia din tóte poterile spre a resuná cu taria in urechile tuturoru Romaniloru in genere, fia ei in muntí, fia in pesteri, sau chiaru in crepaturile pamentului.

Scumpulu meu Domnu Baritiu! Me falescu a ve anuntia, cà in càlatori'a mea am fostu ajutatu de multe persóne demne de stima; dara ar fi unu sacrilegiu din cele mai mari, de asi trece sub tacere ceea ce vediu ca a prisositu in ânim'a mea, de acea indemnatu viu prin acesta a ve declara solemne, cà în Orasiulu Barladu, mai cu osebire Onorabilulu Domnu Stefanu Neagoe au fostu unulu din cei mai excelenti luptatori spre a'mi da concursulu celu mai pretiosu, pentru care si eu vediendu-me incantatu de o asemine activitate, m'am silitu prin tóte fortiele mele intelectuale a'i arata din parte'mi recunoscinti'a ce merita si totu-odata l'am rugatu se binevoiésca a mijloci din parte'i la Dvostra, cá se me ajutati prin midiulócele de care veti fi dispunendu si càte cu unu articolu spre a recomanda silintiele ce vedeti ca imi dau, si se contribuiti cu destingere de alti patrioti români la ajungerea acestui scopu eminente.

Domnulu meu! Speru cà dupa ce voiu avea norocirea se visitediu orasiele principali ale Romaniei si voiu priimi concursulu din partea loru, voiŭ veni si in Transilvani'a inadinsu spre a me intalni cu Dvóstra, la care speru ca voiu aflá o insemnata colecta de carti ect. ect. . . . se me consultezu cu Dvóstra ce este necesariu in viitoru, in privinti'a desvoltarii romaniloru din Macedoni'a; éra daca din nenorocire nu ve voiu putea afla, prea multu va rogu se me informati ca la biroulu Dvóstra càtra cine se me adresediu, spre a putea face totulu cá si cu Dvóstra.

Cu acestea ve rogu a primi distins'a stima si scumpatatea ce o pastrezu Personei Domniei vóstre cá celui inpreuna lucratoriu la unu asia scopu nationalu.

Archimandritulu Chiriacu.

Not'a Redactiunei. Cuviosii'a sa parintele Archimandritu Chiriacu a venitu in Romani'a spre scopulu comunicatu si in acestu diariu alu nostru cu alta ocasiune, dela cenobiulu romanescu din muntele Athos (grec. Hagion Oros, ital. Monte santo, rom. Santulu munte, lungu de 5, latu de 1½ miluri, pàna la tiermii marei egeice seu albe.) Pe acelu teritoriu era de de multu vreo 5 cetati, care sub despotismulu bizantinu si apoi turcescu s'au prefacutu sucessive in monastiri. Astadi mai sunt acolo, afara de mai multe sechastrii si paraclise, oreo 20 de monastiri sau cenobii de ale mai multoru natiuni, intre care si un'a mai modesta romanésca, despre care se vorbi mai deunadi cu multu zelu crestinescu si nationale in camer'a Romaniei. Scopulu principale alu parintelui archimandritu este, cá pe langa alte reforme necessarie se arunce temelii sigure la o biblioteca romanesca, din care se se póta instrui si lumina tineri din vecin'a Macedonia. In convenirea personale ce avuseramu cu par: Archimandritu de doue ori, cuv. sa ne invitá si pe noi cá se'i stàmu in ajutoriu. Atunci nu 'iamu promisu nimicu, dara planulu nostru era facutu din aceleasi dile. Noi adeca amu simtitu din capulu locului marea necessitate de a informa pe publicu inainte de tóte, si pre càtu ne stà in poteri, despre starea actuale a coloniiloru romanesci (macedoromane) din peninsul'a Balcaniloru, totuodata si despre importanti'a loru pentru natiunea romana. Lectur'a memorandului macedoromaniloru si una alta serie de articlii in aceeasi materia, indemnà pe parintele archimandritu cá se ne adressedie acésta epistola plina de complimente calduróse, pe care inse noi le primimu numai sub conditiune, daca vomu fi in stare se facemu neasemenatu mai multu pentru scopurile cuviosiei sale. In monastirile dela muntele

*) Nu ve mirati de micile rivalitati asemenea celoru ce s'au vediutu si pe la dvóstra. In tóte comunele orasieloru mici si la tóte popórale, secaturi de acestea sunt la ordinea dilei; dara spiritele luminate se sciu inaltiá mai pre susu de ori-ce absurditati cá cele din Abdera, si voru ride totudeauna de ele cá Democritos. La noi dissensiunile sociali de multe-ori sunt si artificióse, provocate cu maiestria satanica de catra intriganti straini. Se ne ferimu si aparamu de veninulu loru. Aceia semena adesea sierpiloru cu clopotiei (Klapperschlange), cei mai veninosi, dara avendu audiulu sanetosu, ii simti de departe si te dai din calea loru, sau te prepari cá se 'i turtesci. Nici-odata elementulu nostru nationale nu a fostu atacatu si lovitu din atàtea parti, din laintru si din afara, cá tocma in acésta epoca de crisa suprema, sociale si politica. Nici-odata pism'a si ur'a contra natiunei romàne nu s'a manifestatu cu mai mare furia, decàtu tocma acum. Toti ne urescu, toti ne voiescu perirea. Nu noi vomu fi acei satui de vechiulu blastemu, cá se mai facemu pe voi'a neamiciloru. Uniti-ve in cugetu, uniti-ve in simtiri; asociati membrii càtu se póte mai multi. Not'a Red.

santu era odinióra multe bibliotece frumose si colectiuni de manuscripte din cele mai interesante, nu numai grecesci, ci si in alte càteva limbi. Ori-càtu s'ar fi parutu a fi scutite acelea tesaure in monastiri, ele totusi au fostu mai de multe ori depredate, devastate, pàna ce mai pe urma strabatendu si acolo barbaria si nesciinti'a intunecósa, tocma si calugarii proprietarii loru, le dedesera uitarii. De candu professorulu Fallmerayer din Bavari'a (1831 et 1840) deschise ochii europeniloru asupra muntelui santu, literatii loru s'au aruncatu cá corbii mai alesu asupra manuscripteloru si — le-au furatu. Francesulu ar dice aci: „Totu cá pe la noi.“ Acuma vedeti care sunt scopurile parintelui Chiriacu. Preste 12 mii de carti romanesci au adunatu din Romani'a; e decisu a continuá colectiunea si pe la noi.

Sciri diverse.

— („Crucea rosie“ si colectele facute pentru ostasii romani raniti.) Diariele „Romanulu,“ „Timpulu“ si „Romani'a libera“ luandu notitia despre darea de séma publicata in brosiura de catra d-n'a Judita Macelariu cá colectanta, iĭ adresédia multiamirile loru in terminii cei mai magulitori, precum si in genere tuturoru cari au contribuitu cu devotamentu la usiorarea si vindecarea raneloru ostenîloru romani.

In registrandu si din parte-ne cu viua placere aceste cuvinte de recunóscere ale colegiloru si confratiloru nostri din Bucuresci, ne simtimu indatorati a constatá, ca pre langa frumósele sume colectate din partea prea stimabilei d-ne Macelariu, s'au mai facutu colecte inca si din alte parti ale tierei, care la tempulu seu, parte s'au publicatu prin diariele nóstre, dara o mare parte din ele nu, fiindu tramise directe séu transito la „Crucea rosie“ din Bucuresci, de esemplu prin casele comerciali Fratii Stanescu, si Diamandi Manole din Brasiovu. Ar fi deci fórte consultu si nu ne indoimu, ca la tempulu seu se va si face, cá comitetulu „Crucei rosie“ se publice o dare de séma detaliata a tuturoru colecteloru si ofrandeloru ce au intratu si care inca nu au fostu publicate, pentru cá se se póta constatá sumele ce au fostu tramise din aceste parti cá tributu alu fratietatii si umanitatii.

— (Balu.) Casin'a romana din Beiusiu va arangea in diu'a de 15 Februariu a. c. st. n. unu balu in favorulu bibliotecei sale.

— (Cunoscutulu patriotu si publicistu austriacu Dr. Franciscu Schuselka) redactorulu diariului „Reform'a“, a fostu lovitu de guta (apoplecsia) pe partea stenga a corpului. Fiindu fórte inaintatu in etate, medicii spitalului civile din Vien'a unde au fostu transportatu din locuinti'a sa privata, au pucina sperantia de a potea reinsanetosiá pe acestu distinsu si onestu publicistu, care a fostu si unu mare filo-romanu. Ne aducemu aminte, cà pe la anulu 1870 séu 71 damele romane din Transilvani'a iau oferitu in semnu de recunoscintia patriotica unu frumosu suveniru, constatatoriu dintr'unu necesariu pentru scrisu, lucratu cu multa arta.

— (Statistic'a iesuitiloru.) Precum scrie diariulu clericalu „Germani'a“, armat'a acésta infiintiata de asceticulu calugaru spaniolu Ignatiu Loyola, numera astadi 10.033 combatanti, dintre cari 4660 sunt preoti de miru.

— (Carnevalulu in Bucuresci.) Cu incepe-rea carnevalului, dice „Pressa,“ o multime de baluri si-au deschisu portile amatoriloru de asemenea petreceri. Dintre acestea insa, prea pucine sunt, séu potemu dice de locu, unde si familiele onorabile se póta veni.

Comitetulu teatralu intielegêndu acésta si voindu a inplini dorintiele de asemenea natura, si-a propusu cá, incependu din 13 Ianuariu se dea in teatrulu nationalu siése baluri si anume in fia-ce sambeta la 13, 20, si 24 Ianuariu si la 3, 10 si 17 Februariu.

Orchest'a completa a operei italiane, sub dirigerea d-lui Ludovicu Wiest si music'a militara, voru esecutá ariele de dantiu cele mai noue si cele mai cu renume. Pretiulu intrarii 4 l. n. „Press'a.“

— (Unu betîvu de spiritu). Unu betîvu, care dupa ce se inchina destulu lui Bachus intr'unulu din templele sale, trecêndu pe din'aintea unui cismarĭu-cârpaciu, care era ocupatu cu a pune talpa la o incaltiaminte, i se adresà dicêndu'i:

— Me, dobitocule, tu esci cismarĭu-carpaciu, si facu prinsóre ca nu scii din ce se póte face o incaltiaminte trainica.

— Audi colo, dar' cum se nu sciu: din piele si din talpa buna.

— Ba dieu ca nu, talp'a se o faci din limbi de femei, ca nu se tocesce si insuraturile din piele de betivu, pentru ca nu sugu apa.

— (Mórte poetica.) Era in strad'a Dorobantiloru — scrie „l'Orient“ din Bucuresci — o tenera féta, care avea particular'a indatinare de a mancá tóta diu'a charthie de tîgarete. Acésta mania avea se i fia fatala.

D-siór'a C . . . avea unu alesu alu ânimei. Nemicu de miratu, pentru-ca era frumósa. Amantulu avù mai dilele trecute curiós'a idea de a i oferi cateva carticele cu charthia, pe ale caroru foitie scrisese cu cernéla verde, — colórea sperantiei — cateva macsime alese, prin care isi versá foculu ce i ardea ânim'a.

D-siór'a C . . . inbuca, se prea intielege, cu mare gustu acele apropouri galante. Dar vai! cernél'a cu care erau ele scrise erá colorata cu ajutoriulu sulfatului de cupru si nesocotit'a féta a muritu inveninata.

„Rom. Libera.“

Cestiuni literarie romanesci discutate in diarie de alte limbi.

(Urmare.)

Pe unii dintre fonetistii dela Iassi si Bucuresci 'iau apucatu de càtiva ani incóce cumplit'a bóla a latinophobiei, precum sufere si unii etymologisti de latinomanía. Acestea sunt doue cali estreme, de care s'aru potea ferí unii cá si altii si se caute calea cea de midiulocu, calea de auru. Cu etymologistii ne propuseramu se conversamu candu ne vomu mai ocupa odata de dictionariulu societatiei academice si candu vomu face recensiunea cartiei domnului Tim. Cipariu titulata Principia de limba si de scriptura 1847 et 1866, éra alaturea cu acestea critic'a domnului Frollo. Aci mai avemu càteva cuvente numai càtra urîtorii limbei latine.

Care le sunt argumentele? Nu cumva ur'a religiósa? Atunci nu se póte pricepe, cum Romani'a isi alese la a. 1866 aprópe in unanimitate unu Domnu de ritulu latinu la tronu; dara si mai pucinu se pricepe. cum Senatulu si Camer'a Romaniei dupa ocuparea Romei prin italiani in a. 1871, la propunerea motivata prin elocentele Michailu Cogalniceanu, decretara a trimite delegati la Rom'a spre a felicita pe „sor'a natiune“, cà au ajunsu a 'si concentrá potestatile statului seu érasi in sinulu „mamei nóstre comune Rom'a“.*) Ci, ia, cam las' nene Georgie, nu mi-te face face mai prostu decàtu esci“, ne va dice póte fratele Vasilie dela Bucuresci si Iuonu dela Alb'a.

Ei, bine, fia cum dicu ei; dara apoi? Apoi éca asia, ur'a aceloru phonetisti asupr'a limbei latine vine mai virtosu de acolo, cà unii nu o cnnoscu de locu, altii fórte reu, si érasi toti dumnealoru nu voru se pricépa, cà daca ei tînu in adeveru la limb'a romanesca, daca sunt decisi in cugetu a o folosi, cultivá, inavuti, cá pe limb'a natiunei si a patriei, apoi in capu de si-aru stá, de imprumutari dela limb'a latina nu voru scapa nici ei nici fiii si nepotii loru, precum nu a potutu scapa nici-o limba européna, nici chiaru cele slavóne, ale caroru dictionarie furnica de multimea cuventeloru latine si grecesci. Ar trebui se mai scia acei phonetisti, carii nu cunoscu nici chiaru regulele phoneticei, pe care o pórta in gura si prin somnu, cà fóra cele doue limbi classice nu póte esiste in Europ'a literatura, nu sciintia si arte, nu cultura si civilisatiune. Fóra ajutoriulu celu mai bogatu alu limbei latine, nici chiaru limbele neolatine, italian'a, francésc'a spaniól'a si nici cea anglosaxóna nu aru fi ajunsu nici-odata la perfectiunea in care le vedemu. Nu 'iau invetiatu professorii de pre la universitatile nemtiesci si muscalesci nici macaru atàta? Nu dieu aceia, pentru-cà nici-unui philologu germanu sau slavu nu'i prea dà man'a se recunósca de pre cathedra, in presenti'a unoru teneri de rassa latina dicündu: „Noi suntemu barbari civilisati numai prin christianismu si prin neperitóriele producte a le geniului eleno-latinu, inportate la noi intre mari greutati, mai virtosu prin admirabil'a potere si farmecu alu limbei latine.

Dica realistii si materialistii europeni si mai virtosu germani ori-càte voru vrea, cà ei nu mai au nici-o lipsa de limb'a latina, cà-ci si aceia se intorcu totu la ea cá pe furisiu; dvóstra inse carii voiti se figurati cá philologi, si totuodata cá buni romani, nici-o di nu veti poté fi fóra limb'a latina. De aceea faceti fórte reu cà desmentati pe tinerimea dela scóle, cá se nu mai invetie limb'a latina, decàtu cá de doru, din care causa generatiunile june nici nu mai sciu latinesce. Ori cà mai voiescu acei philologi, cá junimea se invetie mai bine russesce, nemtiesce, unguresce? Pecatu de „Collegiengelder“ platite la nisce professori carii facu specula de bani cu sciinti'a pe la mai multe universitati cercetate si de juni romani. Bine ar fi se'si cera banii inapoi, dicea odata fratele Vasilie.

La acestea philologii nostrii de moda, unde nu ti se morfaie strimbandu din nasu asupr'a asia numitiloru latinisti si replicandu-le, cà ei se simtu in stare de a inaltia maretiulu edificiu alu limbei rumînesci numai din materialu rumînesc, adunatu din gur'a rumînilor, fóra ajutoriulu limbei latine. Noi ii rogamu cu totu adinsulu cá se cerce, se mi-se apuce càtu mai curendu de dictionariu, se nu se mai tandalésca nici-o di; se nu mai sufere cá etymologistii si latinistii se'i apuce pe de inainte; le punemu inse una conditiune, cá se incete dela rol'a de prevaricanti, se nu aduca in limb'a loru cea rumînésca materialu de contrabanda totu numai din limb'a latina, inse sub firm'a, sub marc'a si bander'a limbei francesci, ci se'si adune la unu locu numai limbile „rumînesci“ materne din tóte provinciile si regiunile locuite de rumîni, se'si construésca numai din acelea edificiulu loru, se compuna dictionariu pentru tóte necessitatile spiritului omenescu, éra de limb'a latina se nu se atinga pe nici-o cale, nici de a dreptulu nici pe furisiu prin, vreo limba neolatina. Dn. dr. Cihacu (elvetianu dupa tata), cá fiiu adoptivu si bunu alu Moldovei, a publicatu unu vocabulariu bunicelu, in care se coprindu numai acelea cuvente romanesci de origine latina, care se afla in gur'a poporului nostru mai alesu tieranu (rurale, saténu), ce nu scie carte si cu atàtu mai pucinu latinesce. Din acelu vocabulariu mai lipsescu vreo 2—300 de cuvente curatu latinesci stravechi, remase in limb'a poporului de mii de ani, dara necunoscute de dn. Cihacu. Se le adaugeti si pe acelea. Atàta si mai multu nimicu; de alte cuvente latinesci se nu ve atingeti cocóne Costache, Vasilache, Alecache, cà nu aveti nici-unu dreptu la ele, nici chiaru la derivatele loru. Prin urmare dv. poteti dice si scrie càtu veti voi, de es. cuventulu Capu, inca si Capatîna, si Capitanu, cà pe acestea le are rumînulu, dara nu aveti dreptu se diceti capitala si capitalu, ci in loculu acestora se ve cautati alti termini, la poporu, si nu sciu, póte dóra veti afla in locu de capitala, glavatîna, capitalu, glavatu, sau asia ceva, éra de nu, luati inprumutu dela vecinii rusnegi, muscali, bulgari, cà sunt totu pre aprópe. Nici generalu, colonelu, prefectu, ministru, nu mai aveti dreptu se diceti, ci voivod de pahod, polcovnic, ispravnic ori cîrmuitoriu, si dvornic, si asia se ve faceti limba „rumînesca,“ pe care se o intieléga bine narodulu.

Nu este acumu antai'a data casulu din „Herm. Ztg.“, cà press'a germana imputa romaniloru latinirea limbei loru materne si recomanda carturariloru nostrii se respecte limb'a poporului, dialectele lui si modulu pronuntiarei sale; acésta dascalitatura li s'a datu adesea inca mai alesu dela 1863 incóce. Noi acceptamu acésta invetiatura buna cu tóta placerea, éra pentru-cá romanii se se póta folosi si mai bine de ea, pe carturarii nostrii carii cunoscu limb'a germana, ii rogamu se invetie dela germani, se'i intrebe, cum s'au folositu ai loru de limb'a poporului, càtu au luatu din dialecte si provincialismi, cum au respectatu formele gramaticali usitate la poporulu tieranu si cetatiénu, si cumu se pronuntia limb'a germana, spre a'si forma din ea pe cea nationale, literata, cultivata (Hochdeutsch).

Dintre romanii din monarchi'a nóstra sunt mii de persóne din ambele sexe, care cunoscu, vorbescu, chiaru si scriu bine in limb'a germana, altii si mai multi o cunoscu mai reu, mai toti inse sunt deprinsi numai cu limb'a cea cultivata, sau cumu se mai dice, cu limb'a scrisa, proprietate a intregei natiuni. Desfidemu pe toti acestia, cá se ne numésca o singura provincia sau regiune germana din tóta Germani'a si din Austri'a propria, in care se fia poporatiune curatu germana numai de ½ milionu de persóne, care se 'si vorbesca limb'a asia precumu o vede representata in carti, in diariele serióse si in societatile ómeniloru literati. Nu'mi veti potea numí nici-unica. Daca sunt multi romani carii cunoscu limb'a germana cultivata, sunt prea pucini aceia cari se cunósca celu multu doue sau trei limbi materne, sau daca ve mai place asia, provinciali germane. Asia de es. in Transilvani'a numai romanii locuitori alaturea cu sasii au ideia despre jargonulu sasescu, cum o au banatienii despre celu svabescu. In grati'a lectoriloru nostrii carii nu cunoscu dialecte germane, reproducemu aci càte-ceva din unele limbi germane materne intocma asia, precum le aflamu scrise in unele foi humoristice, care le imita si reproducu intocma. Remane apoi ca lectorii se si-le traduca, pre càtu voru fi in stare, in limb'a lui Schiller et Göthe, in limb'a legislatoriloru si a toturoru dascaliloru mari de pe la universitatile germane. Se se scia totu-odata, cà acei individi carii vorbescu si scriu nemtiesce asia precumu vomu vedea indata, cá baiati au invetiatu pe la scólele loru càte 5—6 ani din carti scrise in limb'a culta, citescu diarie si alte scrieri in aceeasi limba, ei inse in familiile, societatile si comunele loru se folosescu totu numai de jargónele provinciali heredite dela strabuni.

(Va urmá.)

*) Totu asia de pucinu s'ar pricepe, cum s'a intemplatu, cá clerulu superioru din Romani'a se faca parastasu pentru regele Victoru Emanuilu.

Pretiurile cerealieloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la 31 Ianuariu in Sibiiu:

Grâu, dupa cualitati	1	hectolitru	fl.	5.20 –6.—
Grâu, amestecatu	1	„	„	4.30—4.90
Secara	1	„	„	3.60—4.—
Papusioiu	1	„	„	2.80—3.20
Ordiu	1	„	„	4.—
Ovesu	1	„	„	1.70—2.10
Cartofi	1	„	„	1.50—2.—
Mazare	1	„	„	5.——5.50
Linte	1	„	„	10—11
Fasole	1	„	„	5.——5.50
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	„	35.—
Untura (unsóre topita)	50	„	„	28.—
Carne de vita	1	„	„	33—.44
Oua 10 de				—.25

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

28 Ianuariu.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l.	100.25	b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	100.—	„
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„	98.75	„
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„	91.25	„
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	91.50	„
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„	96.50	„
Fondulu de pensiuni (per 300 l. a.) cu 10%	„	180.—	„
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	32.40	„
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	85.25	„
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	185.—	„
Romani'a. Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„	86.—	„

Anunciu.

Am onóre, a aduce la cunoscinti'a on. publicu, cà de la 1 Ianuariu a. c. am deschisu cancelaria advocatiala in Dev'a, strad'a Margelei Nr. 115.

Dev'a la 3/15 Ianuariu 1878.

Franciscu Hoszu Longinu,
advocatu.

(59) 3—3

Editoru si redactoru respons **G. Baritiu** in Sibiiu. Tipariulu lui **W. Krafft** in Sibiiu.